

Jasen pod Čerigajem*

Piše: **don Aleksandar Boras**

Eno ga u jednoj ogradi blizu Dužica. Tamo sam ga vidio i upoznao. Nikao je pokraj jednog kamena. Nije bio uzrastao ni jedan metar, neko ga je skršio. Nekome trebao štap za tjeranje stoke. Skršeni i isušeni dio vidi se i danas. Jasen je opet potjerao malo iz nižega, jasen se iskrivio ali je rastao. Snažni životni sokovi tjerali su jasen u visinu. Taman je bio uzrastao čovjeku do ramena, kad ga je snašlo novo zlo. Neko ga je odsjekao ali smrtimice. Mnogo zasjekotina bilo je na njemu. Sa svih strana. Valjda je kosor bio tup dok ga je sjekao. Nu jasen se nije dao. Potjerali novi šibovi i to tri. Jasen odebljao i postao kriveljiv. Onda je, valjda u vrijeme sjecidbe lišnjaka, naišao čovjek i odsjekao dvije jače grane. Ostavio je onu slabiju. Ta grana istjerala je rast do čovječje visine i odebljala je. Tada je neko posjekao i nju. Onda je potjeralo mnoštvo grana. Rasle su sve nu neke su zakrčljale. One jače tjerale su u visinu. Naslonio sam se na suvozidinu pokraj puta i zagledao se u jasen. Sam je na jednom zaravanku uz kamen. Ima ih još ali su malo dalje od ovoga samca. Taj jasen trebao je nestati toliko puta. Kršili ga, udarali. Valjda djeca kušala s puta mogu li ga pogoditi kamenom. Jasen se nije mogao braniti. Udarao ga kako je ko stigao. Nu jasen je rastao unatoč svem tom jadu. Borio se snažno za život. Jasen je nakon svakog udarca imao snage da nastavi život.

Okrenuh se od jasena. Taman

da sjednem u kola kad li se ukaza predamnom brdo Čerigaj. Okrenuh se opet jasenu pa onda opet Čerigaju i tako nekoliko puta. Pa da... Ista sudbina... Tu na Čerigaj dođoše najprije naši hercegovački ujac, misnici, fratri... Počeli na kamenu kao i onaj moj jasen. I čim su počeli život, našli se oni koji su ih nastojali onemogućiti. Ujaci bili krivi svima. Carigrad ih nije volio a Rim im nije praštao. Austromadžarski mogućnici krojili svoje planove o njima. Svi ih gonili a svi ih želili imati na svojoj strani. Vješali im po prsima raznorazna odlikovanja ne bi li ih pridobili za se. Čak je i Ilija Garašanin imao svoj plan kako da ih uklopi u svoje zlobne namjere. A oni ostajali sami i svoji. To znači ostajali naši, vazda naši, posvuda i posvema naši. Bilo ih je koji su ih htjeli uništiti prikrivenim prijateljstvom. Ipak bilo je više onih drugih – opakijih. Udaralo ih i mlatilo vrijeme... Ma kakvo vrijeme... Bili su to ljudi a ne vrijeme. Udarali i s lijeva i s desna. Pustimice a najviše smrtimice. Stradavali ujac kao i onaj jasen... No jasen se oporavljao poslije svakog nasrtaja. Tako i ujac. Životna snaga bila jača. Korijen bio u narodu kojega još niko nije uspio uništiti.

U najnovije vrijeme nasljednici čerigajskih ujaka, širokobriški ujac, doživili su upravo smrtni udarac. Nu ona čudnovata životna snaga proradila je iznova. Ondje gdje je planirana smrt, nastade novi život. Široki Brig doživi svoje uskrsnuće. Nastade novi život. Dobro se sjećam odužeg kazivanja partizanskog kapetana Rajka godine 1945.

neposredno nakon završetka II. svjetskog rata u Mostaru. Rajkovo prezime bilo je Vukoje (a ne Vukojaja) i bio je Bilećanin. Zaključio je: ... taj Brijeg to je država u državi a to mi nećemo dozvoliti ... to mora nestati ... to ćemo mi uništiti... Tako je umovao kapetan Rajko a dogodilo se suprotno. Vrlo indikativna činjenica bilo je to što se nakon masakra širokobriških ujaka umjesto svakog ubijenog ujaka prijavilo višestruko više novih kandidata. Iz krvi mučenika stasale su nove generacije ujaka. Životna snaga naroda progovorila je jasno da ne može biti jasnije.

Široki Brig bio nam je vjersko, kulturno, narodno središte a sada je i više od toga. Pogledah još jednom onaj jasen... Rekoh u sebi: Moj jasene... moj jadniče... moj mučeniče... ali i pobjedniče... Iste riječi prislonih i uz Čerigaj odnosno Široki Brig. Ista sudba, ista povijest, isti jad, ista muka, isto mučeništvo i prije i sada... Ali i ista pobjeda svaki put...

Dugo nisam vidio svoga poznanika jasena pod Čerigajem. Nu sjetim ga se često kao i Čerigaja i Širokog Briga... I uvijek mi draga svaka pobjeda onog jasena a još mi draža pobjeda Širokog Briga i svega što nam on znači. Gorka je bila širokobriška golgota pri kraju II. svjetskog rata ali je kasniji procvat vrijedan udivljenja. Osnovica svega jest silna životna snaga našega naroda koji živi i nakon smrti koju su mnogi pripremali. Poželih Brigu da živi, cvjeta i raste. Brig nam je bio životni, narodni, vjerski, kulturni orijentir... To je i ostao...

Ovdje bih dodao još nešto... Kad

je francuski pjesnik Alphonse de Lamartine na svojim putovanjima po Istoku došao u Niš posjetio je i Čelekulu. To je mjesto postalo i ostalo spomenik grozne tragedije srpskoga naroda. Huršid paša naredio je da se sagradi ta kula od glava poginulih srpskih boraca-ustanika sa Čegra kod Niša. Tu su mnogi izginuli a dosta ih je zarobljeno i pobijeno nakon boja na Čegru. Od njihovih glava sazidana je ta kula a vezivni materijal bio je kreč. Promotivši tu kulu Lamartine je napisao:

«Qu'ils laissent subsister ce monument! Il apprendra à leurs enfants ce que vaut l'indépendance d'un peuple, en leur montrant à quel prix leurs pères l'ont payée.»¹

Lamartine se obraća Srbima pa se ono »ils« odnosi na njih i ima smisao »Q'ue les Serbes...«² Lamartine nije u životu pa se ne može ljutiti što ću njegove riječi malo izmijeniti u povodu širokobriških fratara-mučenika. Ja bih napisao ovako:

«Que les FRANCISCAINS laissent subsister ce monument! Il apprendra AUX NOUVELLES GÉNÉRATIONS ce que valent l'indépendance ET L'EXISTENCE NATIONALE ET RELIGIEUSE D'UN PEUPLE, en leur montrant à quel prix leurs FRÈRES MARTYRS les ont payées.»³

Prebirući u sebi okrutnu noviju povijest širokog Briga želio bih da se negdje na Brigu postavi spomenik sa neizbrisivim slovima ovog Lamartinovog zapisa... Na spomen budućim naraštajima... Naraštajima naroda i naraštajima fratara... ✍

* Tekst donosimo u izvorniku jer vrijedi kao svjedočenje sa svim svojim subjektivnostima. Ispravljane su samo očite pogreške ako ih je bilo.

¹ Neka čuvaju ovaj spomenik! On će učiti njihovu djecu koja je vrijednost neovisnosti jednoga naroda, pokazujući im kakvu su cijenu za nju njihovi očevi platili.

² Neka Srbi...

³ Neka franjevci čuvaju ovaj spomenik! On će učiti nove naraštaje koja je vrijednost neovisnosti te narodnog i vjerskog života jednoga naroda, pokazujući im kakvu su cijenu za nju njihova braća mučenici platili.

Iz sadržaja

IZ LJETOPISA	4
STRATIŠTA	23
POBIJENI	27
GLAS O MUČENIŠTVU	33
ODJEK U PUKU	34
DJELA POBIJENIH	36
NATJEČAJ	39
POVIJESNE OKOLNOSTI	43
IZ VICEPOSTULATURE	56
PODLISTAK	57

STOPAMA POBIJENIH

glasilo Vicepostulature postupka mučeništva
»Fra Leo Petrović i 65 subraće«, XV., 2 (29),
Široki Brijeg, srpanj – prosinac, 2022.

Glavni i odgovorni urednik:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:
Zdenka Leženić

Adresa:
Kard. Stepinca 14, 88220 Široki Brijeg
Avenija G. Šuška 2, 10040 Zagreb

Veza:
tel.: +387 39 700-325
faks: +387 39 702-936
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

Grafički prijelom i tisak:
FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilo izlazi polugodišnje:
siječanj i srpanj

Stare brojeve, osim ovoga posljednjeg, možete u pdf obliku
preuzeti sa stranica portala pobijeni.info u poglavlju Izdavaštvo.

Cijena pojedinog primjerka:
3 KM; 12 KN; 3,75 EUR; 4,25 CHF; 6,50 USD; 6,50 CAD

Godišnja pretplata (s poštarinom):
BiH 7,5 KM; RH 33 KN; EU 7,5 EUR; CH 8,50 CHF; SAD 13 USD;
Canada 13 CAD

Slanje pretplate, dobrovoljnih priloga...:

- poštanskom uputnicom
- UniCredit Bank d.d. Mostar; Korisnik: Hercegovačka franjevačka provincija; Svrha: prilog Vicepostulaturi
br. računa: 3381602276649744
devizni račun:
IBAN: BA393381604876650839
SWIFT: UNCRBA22

ISSN: 1840-3808

Urednikova riječ

fra Miljenko Stojić

Dragi čitatelji!

Dok nam upravo prijetite, tamo na jesen, podinačicom podinačice pošasti Covid-19, na svjetlo dana puštamo još jedan broj našega glasila. Primijetih da je već punih 15 godina kako to glasilo traga za istinom o pobijenim hercegovačkim franjevcima i o pobijenim članovima vjernoga puka Božjega. Istina, samo iz vremena Drugoga svjetskoga rata i poraća, ali to traganje doziva nam u pamet da bi netko trebao počti tragati i za ostalima našima ubijenima na pravdi Boga u nekim drugim vremenima. Samo se tako gradi zdrav i pobjednički identitet.

Ovo suvremeno doba to, pak, u posljednje vrijeme pretače u govor o kulturi sjećanja. Kršćanstvu je sve odavno jasno. Ono je cijenilo i cijeni svakoga čovjeka bez obzira na vjeru i boju kože. Svi smo djeca Božja. Na žalost, nekima u hrvatskome društvu, kako onom vjerničkom dijelu tako i onom nevjerničkom, još kao da sve nije jasno. Istina o prošlosti gura se pod tepih, ne želi se o njoj progovoriti jasno i glasno, njeguje se kult nezamjeranja, lakta se i grabe se položaji. Do kada tako? Očito dok ne izgubimo tu prošlost, a s njom i slobodu te državu.

Koliko je važno u pravo vrijeme donijeti pravu odluku dobro nam pokazuje i film Dominika Sedlara *Razgovor*. Napravljen je na temelju prijepisa sudbonosnoga razgovora 1945. između Josipa Broza Tita i nadbiskupa Alojzija Stepinca. Prvi gradi kraljevstvo zemaljsko bez Boga i zločinačko po svojoj mjeri, drugi gradi kraljevstvo nebesko s Bogom i prijateljsko čovjeku kroz Crkvu u hrvatskome narodu. Jakov Sedlar, koji je pronašao taj prijepis, pod prisegom je posvjedočio da je nesretni Tito priznao da je zapovjedio ubojstvo franjevac na Širokom Brijegu (čitaj svugdje), odnosno da on nije ništa mijenjao u tom pronađenom zapisu. Pročitajte kratko o tome u glasilu i obvezno pogledajte film *Razgovor*. Nemojte da vam se dogodi da nemate vremena za njega, ali da imate vremena za govor ovog bezbožnog suvremenog vremena kroz medije, i na razne druge načine, sedam dana u tjednu. Trebali bismo kao kršćani konačno shvatiti da je naš govor ispravniji i bolji od govora bezboštva.

Neka budućnost bude Božja i naša. Bit će budemo li to htjeti.

Mir vam i dobro!

Dekret pape Urbana VIII.

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudesa« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja. »Prema odredbama vrhovnog svećenika Urbana VIII., zabranjeno je da sluga Božji, bez prethodnog dopuštenja Svete Stolice, bude predmetom javnoga crkvenog štovanja. Te odredbe nipošto ne priječe privatnu pobožnost sluzi Božjem, niti spontano širenje njegova glasa svetosti ili mučeništva i znakova. (čl. 117, § 1. i 2.)

Ako nije pronađeno nepropisno štovanje, biskup ili njegov ovlaštenik pristupa sastavljanju izjave o neiskazivanju štovanja, tj. izjave kojom se potvrđuje da se odluke Urbana VIII. poštuju. (čl. 119, § 1.)«

Iz Upute Majka Svetaca